

doi.org/10.31861/pytlit2019.100.025

УДК 821.09(410)

ОБРАЗ ВТРАЧЕНОГО ДОМУ В ТВОРЧОСТІ КАДЗУО ІШІГУРО

Мирослава Василівна Довганич

orcid.org/0000-0003-4172-178X

myroslava.wwid@ukr.net

Викладач

Кафедра іноземних мов

Ужгородський національний університет

Вул. Університетська 14, 88000, м. Ужгород, Україна

Анотація. Розглянуто образ дому та розкрито особливості художньої інтерпретації даного символу, притаманні творчості англійського письменника японського походження Кадзуо Ішігуро. Визначено сутність категорії „образ”; проаналізовано символічне значення в житті людини домівки, що належить до центральних духовно-культурних понять у будь-якому суспільному середовищі; окреслено відмінності трактування архетипного образу дому в рамках європейської та японської культур; виявлено роль, відведену будинку в літературних творах К. Ішігуро, що дає змогу глибше зрозуміти індивідуальний стиль автора. Встановлено, що наявність домашнього затишку – основа людського життя, хоча й не завжди усвідомлена. В романах К. Ішігуро образ дому посідає одне із центральних місць як архетипний знак із певною семантикою. Образ дому тісно пов'язаний з проблемою ідентичності, оскільки будинок втілює в собі втрачену внаслідок еміграції цілісність сприйняття світу і свого місця в ньому. Особливістю романів Ішігуро є те, що дім як особистий простір існує лише у спогадах героїв.

Ключові слова: антидім, дім пам'яті, Кадзуо Ішігуро, міфопоетика, образ дому, сакральний простір, символ.

Кадзуо Ішігуро – знаний британський письменник японського походження, лауреат Нобелівської премії з літератури у 2017 році. Образ дому є одним із домінуючих символів у творчості

письменника як архетипний знак із певною семантикою. Цей образ проходить через усі його романи, багаторазово повторюється, а відтак набуває символічного змісту, що має певні нюанси у різних творах.

Дослідження художньої інтерпретації архетипу дому набуло особливої актуальності серед науковців. Зокрема, специфіці відображення даного образу в творах відомої японсько-американської письменниці Кьоко Морі присвячено критичні розвідки Т. Білянної (Білянна 2018). Функціонування архетипу дому в літературній спадщині українських письменників досліджували Л. Донченко (Донченко 2002), Н. Ференц (Ференц 2015), К. Шимоняк (Шимоняк 2014), Л. Яшина (Яшина 2010). Н. Андросова аналізує мотив втраченої домівки в художній мові письменників української діаспори (Андросова 2011).

Творчість К. Ішігуро визнається значущою в літературознавчих колах і викликає беззаперечний інтерес серед читачів. Літературну спадщину письменника досліджували такі літературознавці, як Е. Діллон (Dillon 1997), О. Джумайло (Джумайло 2007), Д. Дроздовський (Дроздовський 2017), К. Ое (Ishiguro and Oe 1993), О. Сидорова (Сидорова 2018). Найбільш повний аналіз образу дому у творах К. Ішігуро знаходимо в наукових працях О. Усенко (Усенко 2012). Однак порушене питання ще не досить вивчене на рівні системних досліджень у межах українського літературознавства.

Мета статті – проаналізувати особливості художньої інтерпретації образу дому в таких романах Кадзуо Ішігуро, як „Прозорий серпанок над горами” (A Pale View of Hills, 1982), „Митець плинного світу” (An Artist of the Floating World, 1986), „Залишок дня” (The Remains of the Day, 1989), „Безутішні” (The Unconsoled, 1995), „Коли ми були сиротами” (When We Were Orphans, 2000), „Не відпускай мене” (Never Let Me Go, 2005) та „Похований велетень” (The Buried Giant, 2015).

Уявлення, пов’язані з образом дому, належать до вічних, глибинних, центральних духовно-культурних понять світової літератури. У цьому контексті заслуговує на увагу визначення домівки В. Непомнящого:

Дім – це житло, притулок, місце спокою і волі, незалежність, недоторканість. Дім – це вогнище, сім'я, любов, постійність і ритм впорядкованого життя, „повільна праця”. Це поняття є сакральним, онтологічним, величним і спокійним; воно символізує єдине, цілісне, велике буття (Непомнящий 1987: с. 198).

Домівка є зменшеною моделлю всесвіту, освоєним та „одомашненим” простором, де людина відчувається в безпеці. Дослідники пов'язують архетип дому з образом впорядкованого й осмисленого Космосу, що протиставляється Хаосу „зовнішнього” світу, який його оточує (Москалець 2014: с. 6).

Дім відіграє ключову роль у практичному й духовному житті будь-якої людини. Те, що відбувається в домі, віддзеркалюється і на внутрішньому світі особистості. Однак в умовах сьогодення принципова духовна значущість домашнього вогнища знецінюється і відходить на другий план. Проблема дому та його відсутності набула актуального звучання, передусім, у XXI столітті. Звернення до даного „коду” культурної пам'яті тісно пов'язане з проблемою ідентичності і загалом характерне для письменників-емігрантів, які відчуваються духовно дезорієнтованими та невлаштованими у житті (Hron 2009). Дім втілює в собі втрачену внаслідок еміграції цілісність сприйняття світу та свого місця в ньому.

Стримані і спокійні розповіді про своє життя героїв романів К. Ішігуро рясніють деталями. На перший погляд, вони виглядають буденними, проте чимало з них, окрім предметного наповнення, містять і прихований сенс, що перетворює їх на символічні образи.

Термін „образ” – широке поняття, й існує цілий ряд визначень цієї категорії. „Літературознавчий словник-довідник” за редакцією Р. Гром'яка та Ю. Коваліва дає таке тлумачення:

образ – це естетична категорія, що характеризує особливий, притаманний мистецтву спосіб творення уявного світу; будь-яке явище уявного світу, тією чи іншою мірою співвідносне зі світом реальним на рівні суспільних, культурних, історичних, психологічних явищ та сприймається читачем як щось цілісне, завершене, зрине завдяки художній діяльності письменника (Гром'як і Ковалів 2007: с. 416).

Слід відзначити, що в категорії „образ” завжди наявний суб’єктивний фактор. О. Потебня в праці „Думка й мова” розглядає згадане поняття „як відтворення в уяві певної чуттєво сприйнятої дійсності, що набуває художніх ознак, які зосереджують істотні для автора явища”, розуміючи його як внутрішню форму, як символ (Потебня 1996: с. 28).

О. Джумайло та О. Усенко погоджуються, що досить однієї з чотирьох умов, щоб деталь перейшла в розряд символів: а) інтенсивність художнього втілення; б) свідомо установка письменника на виявлення символічного сенсу зображуваного; в) контекст твору, коли незалежно від намірів автора „розкривається” символічний сенс певного елемента художньої образності при розгляданні його, не відокремлюючи від цілісної творчої системи автора; г) літературний контекст тієї чи іншої епохи та культури (Джумайло 2007; Усенко 2012).

У ранніх творах Кадзуо Ішігуро символ дому тісно пов’язаний із цілою палітрою образів Японії. В романах ні героями, ні автором не ідеалізується японський життєвий устрій, однак у творах „Прозорий серпанок над горами” та „Митець плинного світу” спостерігаємо ностальгію за традиційним будинком, в якому проживали кілька поколінь (Дроздовський 2017).

Аналізуючи долі героїв роману „Митець плинного світу”, реципієнт має змогу побачити образ „іншої” Японії, а саме зі зміненним укладом життя, якому вже не властива повага до традицій та до старших. У минулому залишаються й старі просторі японські будинки з величезними садами. Їхнє місце тепер зайняте „сучасними” квартирами. Дочка Масуї Норіко пишається „сучасністю” свого житла. Масуї вражений, що його внук Ітіро та інші діти розмовляють із батьками майже на рівних. Старі райони гейш та „веселі” вулиці Японії, куди чоловіки приходили, щоб відпочити і поспілкуватися, витіснені діловими та фінансовими районами. Тут поступово зводяться багатоповерхівки. Герой роману жалкує про ці зміни і з ностальгією згадує старі часи. Після поразки чимало з тих, хто підтримував ідею війни, як і Масуї Оно, вчинили самогубство (знамените японське характері), відчуваючи відповідальність за втрату молодих життів. Однак Оно, хоч і визнає

свої помилки, розуміє: він дотримувався того, що вважав правильним.

Чоловіки також беруть на себе частину жіночих обов'язків, наприклад, приготування їжі обома героями (Огата-сан та Оно). Вони більше неспроможні повною мірою реалізувати себе у сфері громадського життя, і тому звертаються до побутових справ, щоб відчутти „непорухність” звичного для їхнього світогляду порядку.

У першому романі К. Ішігуро, „Прозорий серпанок над горами”, будинок головної героїні в англійській провінції, як і для героїв інших романів, Оно або Стівенса, є деякою мірою її головним досягненням. Він символізує рідкісну для жінки з Японії сміливість покинути усталене життя і поїхати в інший кінець світу. Це – єдина риса матері, якою захоплюється її молодша дочка Нікі. В романі не описані архітектурні деталі будинку, однак він зображений як звичайний, комфортабельний, англійський з огляду на стиль дім. У ньому є кабінет, вітальня та кухня на першому поверсі та спальні кімнати – на другому, а також невеликий сад і навіть город. Вперше побачивши цей будинок і околиці, Ецуко подумала, що саме так і виглядала Англія в її уяві. Тепер вона була частиною англійського суспільства. Більше того, при зустрічі з сусідами до неї звертаються як до місіс Шерінгем, що теж свідчить про прийняття жінки громадою. Проте великий спорожнілий будинок Ецуко лише нагадує про її самотність і втрати, а постійно закриті двері до кімнати дочки, коли та ще була живою, свідчать про відсутність взаєморозуміння між найближчими людьми. В романі описано труднощі, що виникають у героїв при адаптації в Англії після переїзду з Японії по завершенні Другої світової війни. Приміром, старша дочка головної героїні Кейко покінчила життя самогубством, так і не змігши стати частиною англійської сім'ї та призвичаїтися до суспільства в чужій країні. Значну роль у даній ситуації відіграло і ставлення до дівчини її близьких. Зокрема, за словами Нікі, молодшої сестри, вітчим здебільшого просто ігнорував Кейко. А суспільство Англії назвало самогубство дівчини „національною особливістю”:

Keiko, unlike Niki was pure Japanese, and more than one newspaper as quick to pick up on this fact. The English are fond of their

idea that our race has an instinct for suicide, as if further explanations are unnecessary; for that was all they reported, that she was Japanese and that she had hung herself in her room (Ishiguro 1982a: с. 6–7) / Кейко, на відміну від Нікі, була чистокривною японкою. Не одна газета поспішила неодмінно висвітлити цей факт. Англійцям дорога думка про те, що нашій нації притаманний інстинкт самогубства, а тому вдаватися до пояснень нема потреби; в газетах повідомлялося тільки, що вона була японкою і повісилася у себе в кімнаті (переклад наш. – М. Д.).

Кейко не змогла впоратися із зовнішніми та внутрішніми труднощами адаптації самотійно. Нікі ж, на відміну від сестри, дуже добре адаптувалася до ритму життя мегаполісу. Вона живе в Лондоні і є сучасною європейською дівчиною. Навіть рухи Нікі – швидкі, дівчина постійно веде розмови телефоном, тиша заміського будиночку обтяжує її. Причину таких відмінностей у світогляді сестер можна пояснити тим, що Нікі не іммігрантка, а лише дочка іммігрантки. Її батько – англієць, а сама дівчина народилася та виросла в цій країні.

Кендзабуро Ое слушно підкреслює, що в ранніх творах К. Ішігуро автор „вводить” читача в роман через будинок. З головною героїнею „Прозорий серпанок над горами” реципієнт уперше знайомиться в заміському будинку, де її відвідує молодша дочка. Будинки в романах „Митець плинного світу” та „Залишок дня” – розкішні особняки, що занепали. В обох творах дім асоціюється з питанням професіоналізму або ж із проблемою хибного трактування професійного обов’язку (Ishiguro and Oe 1993: с. 168). Наприклад, герой „Митця плинного світу” Масуї Оно зміг купити дорогий будинок тільки завдяки тому, що його професійні досягнення високо оцінили продавці, які влаштували своєрідний „аукціон престижу”. Проте тепер будинок Оно, що стоїть біля підніжжя пагорба, великий і частково зруйнований під час війни, – свідчить про перетворене в руїну життя його господаря. На війні загинув син Оно, а під час бомбардування померла й дружина. Війна зруйнувала і сім’ю, і дім, в якому тепер не вистачає цілого крила, і репутацію героя. І от тепер він своїми руками повільно ремонтує дім і одночасно налагоджує нове життя, заліковує душу.

О. Сидорова стверджує, що роман „Залишок дня” присвячений „феномену англійськості”, а саме тому образу Англії, який склався в свідомості самих англійців та іноземців. Привілейований, величний Дарлінгтон-холл, з одного боку, символізує старе життя – те, коли Британія була світовою державою, з якою було неможливо не рахуватися. Одна з важливих складових цього образу – міф про англійський маєток як осередок найкращих рис нації, сакральний простір, де розквітає національна матеріальна та духовна культура (Сидорова 2018: с. 310). Такий образ дому змальовували у своїх творах чимало англійських письменників. У романі „Залишок дня” К. Ішігуро використовує майже весь „набір” характерних героїв та атрибутів топосу: маєток із прекрасним будинком, в якому є розкішна вітальня, портрети предків, столове срібло та рідкісна порцеляна, каміни, бібліотека, кімнати для слуг на верхньому поверсі; сад з альтанками і квітниками; господарі маєтку – зразковий джентльмен лорд Дарлінгтон та його племінник; гості; дворецький, економка міс Кентон та величезний штат слуг. Деталі побуту описані зі скрупульозною точністю, майже з благоговінням, а саме: кому прислуговувати за столом, яка з двох китайських статуєток повинна стояти у вітальні, як і чим потрібно чистити столове срібло (останній проблемі присвячено дві сторінки роману). Герой твору, дворецький Стівенс, називає Дарлінгтон-холл місцем прийняття ключових рішень, що стосуються долі цілих народів, та звершення світової політики. Він доходить висновку, що справжні суперечки ведуться не в залах народних зібрань. Життєво важливі рішення приймаються за закритими дверима в тиші великих, багатих будинків Англії. Саме Британія, а зокрема її маєтки, символізують місце вирішення людських доль (Ishiguro 1982b).

Однак, з іншого боку, ставши власністю нового господаря – багатого американця, Дарлінгтон-холл символізує повоєнну Англію, що втратила всі свої колонії й, відповідно, світове панування, та все більшою мірою підпадає під вплив Америки. Маєтки, які описує К. Ішігуро, свідчать про занепад Британії. До таких осель належить і будинок полковника з роману „Залишок дня”: чотириповерховий, весь увитий плющем, наполовину зачинений, із зачохленими меблями. Єдиний слуга виконує обов’язки дворецького, камердинера, шофера й прибиральника.

Господар уже не потребує такого великого будинку й намагається його продати. Подібні маєтки перестали символізувати багату аристократію, а швидше – її безнадію й велич, що залишилася в минулому.

У романі є образ й інакшого будинку – сільського, з грубо збитим столом і дощаною стільницею, що вкрита численними щербинками від січок і хлібних ножів. Незважаючи на його зовнішню вбогість, цей дім – також місце проведення політичних обговорень, – нехай і на місцевому рівні, але з не меншим запалом і щирістю, ніж дискусії в Дарлінгтон-холлі під час конференції в 1923 році. Цей сільський будиночок символізує оновлену Британію, в якій політика перестала бути привілеєм аристократів і можновладців. Навіть Стівенс відчуває себе наче оновленим, переночувавши в маленькій затишній кімнатці сільського будинку. Символічним виступає й те, що зміни у світогляді героя відбуваються лише тоді, коли він опиняється за межами маєтку (Dillon 1997: с. 23–24).

Будинок у романі „Залишок дня” постає символом, втілюючи людську історію й традиції. Він відображає стан суспільства й почуття спільності, що не залежать від національності чи соціального класу. Описане в романі життя маєтку Дарлінгтон-холл – його славні дні, занепад, перехід до рук багатого американця – стає метафорою життя цілої країни на певному етапі (Ishiguro 2001: с. 29).

Розповідь у романі „Не відпускай мене” побудована у вигляді спогадів головної героїні Кеті про Хейлшем, приватну британську школу-інтернат, де вона виховувалась. Це місце було єдиним, котре можна було б назвати рідним, але й воно не могло дати батьківського тепла й турботи героям. Однак Хейлшем все-таки був певною мірою прихистком для своїх вихованців, які після його закриття відчували себе остаточно осиротілими, без надії на щасливе майбутнє. Протягом усього роману Кеті шукає „власного простору”, безпечності, втраченого дому дитинства. Іноді на шляху їй ввижається Хейлшем. Проте всі намагання героїні марні, недосяжні, приречені на невдачу. В майбутньому їй простір неодмінно трагічно звужиться. Героїня приречена опинитися в шпиталі, ставши донором. Характерний для твору – мотив

занепаду: запустіння вбачаємо в старому будинку міс Емілі, начебто зникає Хейлшем, відбувається крах ілюзій героїв.

У романах К. Ішігуро розкривається й сакральна функція дому: в помешканнях героїв часто знаходиться закрите приміщення, не призначене для повсякденного користування (Усенко 2012). До них належить „кімната для прийомів” батька Оно, наділена багатьма рисами святилища: до неї не можна навіть заходити до досягнення певного віку; в ній здійснюються певні ритуальні дії, такі як ведення „священних” бухгалтерських книг і підрахунок грошей; у центрі кімнати – вогнище, в якому батько спалює полотна Оно задля продовження традиційної в їхній сім’ї справи („ритуальне жертвоприношення”). Закритими кімнатами у творах К. Ішігуро також можна назвати спальню Кейко, гостьову Оно, підвальну комірчину Стівенса, приміщення, в якому вибирають роботи для музею Мадам із роману „Не відпускай мене”.

Важливі для міфопоетики творів Ішігуро – вікна, що, наче „очі дому”, вказують на зв’язок персонажа з реальністю (Сидорова 2018; Усенко 2012). Ецуко замислено дивиться з вікон нового будинку, згадуючи життя в маленькій японській квартирці під час першого невдалого шлюбу. В будинку Сатіко майже немає вікон, що символізує її небажання або нездатність зрозуміти, що мрії про поїздку в Америку оманливі й порожні. Стівенс і міс Кентон не раз із розумінням та співчуттям спостерігають із вікон за батьком героя Стівенсом-старшим. У романі „Не відпускай мене” як покарання дітей змушують дивитися на темний ліс удалині, що викликає у них підсвідомий страх і наче підказує про наближення такого ж „темного” майбутнього для кожного з них, адже це й було метою їхньої появи на світ.

Музикант Райдер, герой сюрреалістичного роману „Безутішні”, не має ні дому, ні сім’ї. Автор навіть не називає його імені, а прізвище (англ. Rider, від to ride – їхати) метафорично підкреслює становище чоловіка в суспільстві. Все навколо чуже й незатишне для Райдера: герой постійно потрапляє в задушливі кімнати, напівтемні вузькі коридори та ліфти, блукає по місту, втрачає орієнтацію. Час і ритм міста – асинхронний з його особистим часом (музикант постійно запізнюється). Символізує відчуженість Райдера й глуха стіна, споруджена з невідомою метою прямо посеред

вулиці. В неї герой впирається, в поспіху намагаючись знайти дорогу до концертного залу. Однак Райдер поводить не менш дивакувато, ніж жителі міста: весь час кудись прямує, забуває, що має дружину й сина, не впізнає шкільних друзів, постійно змінює напрямок, забуваючи про намічений план дій.

О. Джумайло зауважує, що мотив втраченого щасливого дому дитинства в романах Ішігуро нерідко символічно матеріалізується в лейтмотивний образ коробки (забута в квартирі коробка Бориса з „номером дев'ять”), скрині з таємними, дорогими серцю „скарбами”, які герої безуспішно розшукують (шкатулка Кеті, загублена скриня Дженніфер). Ці речі уособлюють пошуки героями своєї ідентичності. Коробка виступає субститутом будинку (Гром'як і Ковалів 2007: с. 32–33).

Варто зауважити, що образ коробки вже став класичним для японської літератури ХХ ст. Яскравий приклад – роман талановитого японського прозаїка Кобо Абе „Людина-коробка”, який починається й завершується детальним описом коробки як пристанища для відчуженої душі в байдужому й знеособленому світі (Кобо 2001).

Роман „Похований велетень” занурює читача в напівміфічну атмосферу та історію раннього Середньовіччя за часів правління короля Артура. Аксель та Беатрис, подружжя похилого віку, змушені жити не лише у фізичній темряві, але й у душевній, адже вони насправді самотні й перебувають у безпам'ятстві. Їхнє минуле ніби заховане в загадковому густому тумані.

Помешкання Акселя та Беатрис, як і в інших британців, нагадує печеру або „нору”, вириту на схилі пагорбу, й поєднану з іншими подібними домівками глибокими підземними переходами та критими коридорами. Через літній вік чоловік і дружина позбавлені громадою навіть свічки, а їхня кімнатка розташована далеко від загального вогнища.

Мріючи про родинний затишок, Аксель та Беатрис вирушають на пошуки сина, про якого майже нічого не можуть пригадати. Однак жінка уявляє собі, що він став сильним і справедливим, а тому вже ніхто не буде грубо ставитися до подружжя чи глузувати з них (Дроздовський 2017).

На своєму шляху Аксель та Беатрис неодноразово потрапляють у небезпечні ситуації. Похмурим і сповненим таємниць місцем у романі постає монастир, побудований на місці колишньої гірської фортеці, та підземний тунель, в якому їх закрили ченці. Тунель виявляється давнім місцем поховання, а всіх, хто до нього потрапляв досі, чекала вірна загибель. Сер Гавейн обурений вчинками ченців, але для нього монастир і моторошний тунель символізують дещо більше, ніж видно пересічній людині, – всю їхню країну та її історію:

I dare say, sir, our whole country is this way. A fine green valley. A pleasant copse in the springtime. Dig its soil, and not far beneath the daisies and buttercups come the dead. And I don't talk, sir, only of those who received Christian burial. Beneath our soil lie the remains of old slaughter. Horace and I, we've grown weary of it. Weary and we no longer young (Ishiguro 2015: с. 266–267) / Насмілюся сказати, пане, що ціла наша країна є старим місцем поховання. Гарна зелена долина. Молодий гай, на який так приємно дивитися навесні. Копніть землю, зовсім неглибоко, – і з-під ромашок і жовтцю проступлять мерці. І не лише ті, пане, кого поховали по-християнськи. Під нашою землею лежать залишки колишніх жорстоких убивств. Ми з Горацієм уже від цього втомилися. Втомились і зістарились (Ішігуро 2018: с. 280–281).

Аксель та Беатрис прагнули лише бути комусь потрібними й мати власну домівку. Проте мріям героїв роману, на жаль, не судилося здійснитися. Врешті-решт подружжя розлучилося назавжди.

Отже, аналіз творчості К. Ішігуро свідчить про те, що образ дому – невід'ємний складник художнього світу письменника. Відірваність автора від Батьківщини й постійна ностальгія посилюють сприйняття будинку не тільки як помешкання, але й як осередку затишку, захищеності та символу духовності. Коли під впливом деструктивних факторів, таких як війна, революція чи соціальна дестабілізація, втрачається або занепадає будинок, це призводить до самотності й неприкаяності людської душі. В архетипному образі домівки проглядають ознаки антидому. Вимушено залишивши рідні стіни, герої перебувають у тимчасових притулках: готелях, найманих квартирах, хостелах.

У романах Ішігуро простежується образ будинку-пам'яті, що залишився в минулому й постає тепер лише як ілюзія. Мрія віднайти затишок рідного дому – надзвичайно значуща для героїв, але нездійсненна в реальному житті.

Андросова, Н. (2011). Образ втраченого дому в художній мові поетів української діаспори. *Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна*, № 963, с. 13–21.

Білянina, Т. (2018). Архетип дому у творчості Кьоко Морі. *Мовні і концептуальні картини світу.*, № 63, с. 128–133.

Гром'як, Р., Ковалів, Ю. (ред.) (2007). *Літературознавчий словник-довідник*. Київ : ВЦ „Академія”, 752 с.

Джумайло, О. (2007). За границями игры: англійський постмодерністський роман. *Вопросы литературы*, № 5, с. 7–45.

Донченко, Л. (2002). Міфологема дому як феномен національної ідентичності в прозі В. Шевчука. *Література. Фольклор. Проблеми поетики*, № 14, с. 451–457.

Дроздовський, Д. (2017). Митець плінного світу. Нобелівська премія з літератури 2017 р. *Вісник НАН України*, № 12, с. 73–76. <https://doi.org/10.15407/visn2017.12.073>

Ішігуро, К. (2018). *Похований велетень*. Львів : Видавництво Старого Лева, 376 с.

Москалець, М. (2014). Міфологема „дім” в українській мовній свідомості. *Синопсис: текст, контекст, медіа*, № 1 (5), с. 6–9.

Непомнящий, В. (1987). *Поэзия и судьба*. Москва : Сов. писатель, 390 с.

Потебня, О. (1996). Думка й мова (фрагменти). In: *Слово. Знак. Дискурс: Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст.* Львів : Літопис, с. 23–39.

Сидорова, О. (2018). Кадзуо Исигуро. Писатель в „зыбком мире”. *Вопросы литературы*, № 4, с. 301–318. <https://doi.org/10.31425/0042-8795-2018-4-301-318>

Усенко, О. (2012). Міфологема дома в творчестві Кадзуо Исигуро. *Вісник Дніпропетровського університету ім. А. Нобеля. Сер.: Філологічні науки*, № 1 (3), с. 146–149.

Ференц, Н. (2015). Архетип дому в ліриці Василя Густі. *Науковий вісник Ужгородського університету*, № 33, с. 53–57.

- Шимоняк, К. (2014). Образ дому у творчості І. Ірлявського і Т. Шевченка. *Науковий вісник Ужгородського університету*, № 31, с. 276–280.
- Яшина, Л. (2010). Образ „дому” у творчості В. Дрозда. *Актуальні проблеми слов'янської філології*, № 23, с. 66–72.
- Dillon, E. (1997). The myth of the English country house in Ishiguro's "The Remains of the Day". *English*, no. 27, pp. 23–27.
- Hron, M. (2009). *Translating pain: Immigrant suffering literature and culture*. Toronto : University of Toronto Press, 277 p.
<https://doi.org/10.3138/9781442689497>
- Ishiguro, K. (1982a). *A Pale View of Hills*. New York : Vintage International, 184 p.
- Ishiguro, K. (1982b). *The Remains of the Day*. London : Faber and Faber, 258 p.
- Ishiguro, K. (1989). *An Artist of the Floating World*. New York : Vintage International, 210 p.
- Ishiguro, K. (1995). *The Unconsoled*. London : Faber and Faber, 544 p.
- Ishiguro, K. (2001). *When We Were Orphans*. New York : Vintage International, 313 p.
- Ishiguro, K. (2005). *Never Let Me Go*. London : Faber and Faber, 304 p.
- Ishiguro, K. (2015). *The Buried Giant*. London : Faber and Faber, 352 p.
- Ishiguro, K., Oe, K. (1993). The novelist in today's world: A conversation. In: *Japan in the world*. Durham : Duke University Press, pp. 163–176.
<https://doi.org/10.1215/9780822381808-009>
- Kobo, A. (2001). *The Box Man*. New York : Vintage International, 192 p.
- Oyabu, K. (2005). Stevens' Unhomely Home. Profession as Home in Kazuo Ishiguro's *The Remains of the Day*. *Studies of language and culture*, no 9, pp. 27–40.

ОБРАЗ УТРАЧЕННОГО ДОМА В ТВОРЧЕСТВЕ КАДЗУО ИСИГУРО

Мирослава Васильевна Довганич

orcid.org/0000-0003-4172-178X

myroslava.wwj@ukr.net

Преподаватель

Кафедра иностранных языков

Ужгородский национальный университет

Ул. Университетская 14, 88000, г. Ужгород, Украина

Аннотация. Рассмотрен образ дома и раскрыты особенности художественной интерпретации данного символа, свойственные творчеству английского писателя японского происхождения Кадзуо Ишигуро. Определена сущность категории „образ”; проанализировано символическое значение в жизни человека дома, принадлежащего к центральным духовно-культурным понятиям в любой общественной среде; обозначены различия трактовки архетипического образа дома в рамках европейской и японской культур; выявлена роль, отведенная дому в литературных произведениях К. Ишигуро, что позволяет глубже понять индивидуальный стиль автора. Установлено, что наличие домашнего уюта – основа человеческой жизни, хотя и не всегда осознанная. В романах К. Ишигуро образ дома занимает одно из центральных мест как архетипический символ с определенной семантикой. Образ дома тесно связан с проблемой идентичности, поскольку дом воплощает в себе утраченную вследствие эмиграции целостность восприятия мира и своего места в нем. Особенностью романов Ишигуро является то, что дом как личное пространство существует только в воспоминаниях героев.

Ключевые слова: антидом, дом памяти, Кадзуо Ишигуро, мифопоэтика, образ дома, сакральное пространство, символ.

THE IMAGE OF THE LOST HOME IN THE WORKS OF KAZUO ISHIGURO

Myroslava Dovahnych

orcid.org/0000-0003-4172-178X

myroslava.wwj@ukr.net

Department of Foreign Languages

Uzhhorod National University

St. Universytetska 14, 88000, Uzhhorod, Ukraine

Abstract. The image of home has been examined and the peculiarities of the artistic interpretation of this symbol in the novels of a British novelist of Japanese origin Kazuo Ishiguro have been revealed in the article. The essence of the category “image” has been determined; the symbolic significance of home in the life of a person has been analyzed; the differences between the interpretation of the archetypal image of home within the framework of European and Japanese cultures have been indicated; the role of the house in the literary works of K. Ishiguro has been considered, which makes it possible to understand the individual style of the author more deeply. Conducted investigation proved that the image of home belongs to the central spiritual and cultural concepts in any social environment. Home comfort is the dominant of people’s life, although not always realized. The house serves as sacred space for an individual or the whole family in the novels of

K. Ishiguro. The loss of one's own safe home leads to the feeling of loneliness, hopelessness, absurdity of existence, and also transmits the mood and state of spirit of the modern era. Representation of home is closely linked with the problem of identity, since the house embodies the loss of the unity of perception of the world and one's place in it as a result of emigration. The feature of Ishiguro's novels is that the house personal space exists only in the memories of heroes.

Keywords: antihome, home of the memory, image of home, Kazuo Ishiguro, mythopoetics, sacred space, symbol.

References

- Androsova, N. (2011). Obraz vtrachenoho domu v khudozhnii movi poetiv ukrains'koï diaspory [The image of home in literary speech of Ukrainian Diaspora poets]. *Visnyk Kharkivs'koho natsional'noho universytetu im. V. N. Karazina*, no. 963, pp. 13–21. (in Ukrainian).
- Bilianina, T. (2018). Arkhetyp domu u tvorchosti K'oko Mori [The archetype of home in the literary works of Koko Mori]. *Movni i kontseptual'ni kartyny svitu*, no. 63, pp. 128–133. (in Ukrainian).
- Hromiak, R., Kovaliv, Iu. (eds.) (2007). *Literaturoznavchyi slovnyk-dovidnyk* [Literary reference dictionary]. Kyiv : VTs "Akademiia", 752 p. (in Ukrainian).
- Dzhumailo, O. (2007). Za granitsami igry: angliiskii postmodernistskii roman [Beyond the Game: The English Postmodern Novel]. *Voprosy literatury*, no. 5, pp. 7–45. (in Russian).
- Donchenko, L. (2002). Mifolohema domu iak fenomen natsional'noi identychnosti v prozi V. Shevchuka [The mythologem of home as a phenomenon of national identity in V. Shevchuk's prose]. *Literatura. Fol'klor. Problemy poetyky*, no. 14, pp. 451–457. (in Ukrainian).
- Drozdovskyi, D. (2017). Mytets' plynnoho svitu. Nobelivs'ka premiia z literatury 2017 r. [An Artist of the Floating World. The Nobel Prize in Literature for 2017]. *Visnyk NAN Ukrainy*, no. 12, pp. 73–76. (in Ukrainian). <https://doi.org/10.15407/visn2017.12.073>
- Ishiguro, K. (2018). *Pokhovanyi veleten'* [The Buried Giant]. Lviv : Vydavnytstvo Staroho Leva, 376 p. (in Ukrainian).
- Moskalets, M. (2014). Mifolohema "dim" v ukrains'kii movnii svidomosti [The mythology of "home" in Ukrainian language consciousness]. *Synopsys: tekst, kontekst, media*, no. 1 (5), pp. 6–9. (in Ukrainian).

- Nepomniashchii, V. (1987). *Poeziia i sud'ba* [Poetry and fate]. Moscow : Sovetskii pisatel', 390 p. (in Russian).
- Potebnia, O. (1996). Dumka i mova (frahmenty) [Thought and Language (fragments)]. In: *Slovo. Znak. Dyskurs: Antolohiia svitovoi literaturno-krytychnoi dumky XX st.* Lviv : Litopys, pp. 23–39. (in Ukrainian).
- Sidorova, O. (2018). Kadzuo Isiguro. Pisatel' v “zybkom mire” [Kazuo Ishiguro. An Artist in The “Floating World”]. *Voprosy literatury*, no. 4, pp. 301–318. (in Russian). <https://doi.org/10.31425/0042-8795-2018-4-301-318>
- Usenko, O. (2012). Mifologema doma v tvorchestve Kadzuo Isiguro [The mythology of home in the works of Kazuo Ishiguro]. *Visnyk Dnipropetrovs'koho universytetu im. A. Nobelia. Ser.: Filologichni nauky*, no. 1 (3), pp. 146–149. (in Russian).
- Ferents, N. (2015). Arkhetyp domu v lirytsi Vasylia Husti [The archetype of home in Vasyl Husti's lyrics]. *Naukovyi visnyk Uzhhorods'koho universytetu*, no. 33, pp. 53–57. (in Ukrainian).
- Shymoniak, K. (2014). Obraz domu u tvorchosti I. Irliavs'koho i T. Shevchenka [Home image in the works of Ivan Irliavskyy and Taras Shevchenko]. *Naukovyi visnyk Uzhhorods'koho universytetu*, no. 31, pp. 276–280. (in Ukrainian).
- Iashyna, L. (2010). Obraz “domu” u tvorchosti V. Drozda [Home image in the works of V. Drozd]. *Aktual'ni problemy slovians'koi filolohii*, no. 23, pp. 66–72. (in Ukrainian).
- Dillon, E. (1997). The myth of the English country house in Ishiguro's “The Remains of the Day”. *English*, no. 27, pp. 23–27.
- Hron, M. (2009). *Translating pain: Immigrant suffering literature and culture*. Toronto : University of Toronto Press, 277 p. <https://doi.org/10.3138/9781442689497>
- Ishiguro, K. (1982a). *A Pale View of Hills*. New York : Vintage International, 184 p.
- Ishiguro, K. (1982b). *The Remains of the Day*. London : Faber and Faber, 258 p.
- Ishiguro, K. (1989). *An Artist of the Floating World*. New York : Vintage International, 210 p.
- Ishiguro, K. (1995). *The Unconsoled*. London : Faber and Faber, 544 p.
- Ishiguro, K. (2001). *When We Were Orphans*. New York : Vintage International, 313 p.
- Ishiguro, K. (2005). *Never Let Me Go*. London : Faber and Faber, 304 p.

- Ishiguro, K. (2015). *The Buried Giant*. London : Faber and Faber, 352 p.
- Ishiguro, K., Oe, K. (1993). The novelist in today's world: A conversation. In: *Japan in the world*. Durham : Duke University Press, pp. 163–176. <https://doi.org/10.1215/9780822381808-009>
- Kobo, A. (2001). *The Box Man*. New York : Vintage International, 192 p.
- Oyabu, K. (2005). Stevens' Unhomely Home. Profession as Home in Kazuo Ishiguro's *The Remains of the Day*. *Studies of language and culture*, no 9, pp. 27–40.

Suggested citation

Dovhanych, M. (2019). Obraz vtrachenoho domu v tvorchoſti Kadzuo Ishiguro [The Image of the Lost Home in the Works of Kazuo Ishiguro]. *Pitannâ literaturoznavstva*, no. 100, pp. 25–41. (in Ukrainian). <https://doi.org/10.31861/pytlit2019.100.025>

Стаття надійшла до редакції 12.10.2019 р.

Стаття прийнята до друку 19.11.2019 р.